

ROBLES I SABATER, Ferran (2005): *Bibliografia de la literatura catalana en versió alemanya. Narrativa, poesia, teatre*. Aachen (Aquisgrà): Shaker Verlag, 278 p. (Biblioteca Catalànica Germànica, 1. Beihefte zur Zeitschrift für Katalanistik).

La catalanística alemanya sempre ha despertat un gran interès en el món acadèmic català. Lloada, admirada, més que no pas coneguda, aquesta banda de la catalanística centreeuropea ha destacat per l'entusiasme i la implicació dels estudiosos, per la gran quantitat dels treballs duts a terme.

La seua labor s'ha basat principalment en els estudis lingüístics —sovint dins de l'àmbit global de la romanística, però també en el de la comparatística, en referència explícita a la llengua castellana més que no pas a l'alemanya—, i en la traductologia. Aquesta bipolarització a favor de la llengua i les traduccions, en detriment absolut dels estudis literaris, està marcada per la seua pròpia tradició. En els seus inicis, a finals del segle XIX, la catalanística alemanya estava personificada per tota una sèrie de lingüistes i traductors compromesos que introduïren la nostra cultura en el món germanoparlant. La tasca del Prof. Bernhard Schädel és prou coneguda a Catalunya i ha estat molt estudiada en relació a la seua col·laboració amb les excursions filològiques de Mossèn Alcover i el Congrés Internacional de la Llengua de 1906; però altres estudiosos, com el filòleg romanista Dr. Bernhard Vogel, varen fer també grans aportacions. Si deixem de banda el *Vokabular Katalanisch-Deutsch* de Joan Rosenbach, imprès a Perpinyà el 1502, Vogel és l'autor del primer Diccionari *Katalanisch-Deutsch* (1911), i de traduccions de diverses novel·les modernistes. Gràcies a la seua iniciativa la poetessa Clara Commer va traduir nombroses obres (o fragments) de Verdaguer —sens dubte l'autor català modern més traduït a l'alemany. Amb altres traductors com Johannes Fastenrath, Otto Hauser o Rudolf Grossmann, l'àmbit germànic dels primers decennis del segle XX comptà amb nombroses versions alemanyes de literatura catalana.

Els esdeveniments polítics, tant a Alemanya com a Catalunya, minvaren la producció de la catalanística alemanya a partir dels anys 30. Caldria esperar fins a finals dels anys 60 quan un grup naixent de filòlegs romanistes iniciaren la seua tasca lingüística, traductològica i antològica a Tübingen: al voltant d'Antoni Pous aparegueren professors com ara Johannes Hösle, Brigitte Schlieben-Lange o Jens Lüdtke. Anys més tard el centre se desplaçaria cap a Frankfurt, on el mediàtic professor Stegmann ha estat l'iniciador i l'impulsor de molts projectes durant les darreres dues dècades.

En l'àmbit estricte dels estudis literaris, la producció és molt més minsa, i recent. A banda dels estudis sobre l'opus lul·lià, la major part de treballs daten dels darrers anys. El fet que en el món acadèmic alemany sigui molt més fàcil fer carrera en l'ample territori de la lingüística romànica que no pas en el petit món de la literatura catalana ha atret la major part dels filòlegs amb coneixements de català cap als estudis lingüístics. Això no significa, però, que els pocs estudis literaris dels quals disposem no siguin de gran qualitat: tesis sobre Estellés (F. Ferrando), Guimerà (P. Neumann), Ausiàs Marc (S. Sattel), Carme Riera (A. Rössler), teatre de la postguerra (V. Berger) o la cultura de la Renaixença (I. Neu-Altenheimer), entre altres, ho demostren amb suficiència. No obstant això, la incapacitat (o la manca d'interès) dels catedràtics de literatura de crear una escola, si més no, una

generació de deixebles amb perspectives professionals a les universitats alemanyes, ha conduït la major part d'aquests especialistes (sens dubte, la majoria són dones), cap a l'ensenyament secundari, les escoles superiors especialitzades (p. ex. turisme o traducció), o l'ensenyament d'adults, i llavors sempre com a professors de castellà. No hi ha dubte que actualment Alemanya és el país europeu amb més doctorades en temes catalans que fan de professores de castellà a la secundària...

Tota aquesta producció necessitava d'un llibre que aconseguís aplegar la relació, al més completa possible, dels autors i treballs de catalanística germànica. I això és el que, en bona part, ha fet Ferran Robles i Sabater a *Bibliografia de la literatura catalana en versió alemanya*. Aquest volum s'ha circumscrit a l'àmbit traductològic, i reuneix els títols de les obres, o fragments, de literatura catalana traduïts a l'alemany en l'àmbit germanoparlant (Alemanya, Àustria, Suïssa).

L'autor ha dividit el seu treball en tres grans apartats: un llistat bibliogràfic de les traduccions catalanes en alemany, un altre llistat de les fonts bibliogràfiques d'on ha extret la informació, i una sèrie de diversos índexs onomàstics que faciliten la ràpida cerca dels autors de literatura catalana i dels traductors que han versionat les obres en alemany.

L'extensa relació bibliogràfica (p. 7-256) apareix ordenada alfabèticament segons l'autoria; cada traducció apareix sota una denominació de gènere literari, que correspondrà posteriorment a la subdivisió que es mostra als índexs: narracions i contes, novel·la, poesia, obres teatrals, assaigs i prosa diversa.

El fet d'incloure el títol de la versió alemanya amb el corresponent títol original català duu algunes sorpreses, com per exemple la novel·la *Per la vida* (1903) de Josep Pous i Pagès que fou traduïda per E. Vogel i es publicà en versió alemanya amb el títol *Das Tomatenbeet* (1912); o *La ruta dels cangurs* (1979), de Guillem Frontera, que es traduí per *Das Mallorca-Komplott* (2001), sens dubte amb un títol molt més comercial que l'original català.

D'altra banda, s'hi percep un gran fragmentarietat en les traduccions, és a dir, la major part dels títols traduïts són poemes (no llibres de poesia), narrativa breu, i fragments de novel·lística, més que no pas novel·les senceres. Això és degut al fet que una gran part d'aquestes traduccions s'han publicat en revistes, antologies, reculls, mostres, etc., com per exemple, entre altres, *Catalanische Troubadoure der Gegenwart* (1890), de J. Fastenrath, *Katalanische Lyrik der Gegenwart* (1923), de R. Grossmann, *Katalanische Erzähler* (1978), de J. Höslle, *Katalanische Lyrik im zwanzigsten Jahrhundert: Eine Anthologie* (1970) de Höslle i A. Pous, o diverses antologies editades per T. Stegmann, com *Diguen no – Sagen wir nein! Lieder aus Katalonien* (1979).

No cal dir que una tasca tan ambiciosa requereix un rigor i un domini del mètode de treball molt elevats. La realització d'un catàleg d'aquestes característiques sol ser objecte d'investigació d'un ampli grup de treball sota la coordinació d'un especialista en la matèria. Ferran Robles és un home emprenedor. A partir de diverses fonts bibliogràfiques (catalègs de biblioteques i publicacions de revistes, antologies, monogràfics, etc.), Robles ha emprat una tasca que compila la major part de narracions, contes, novel·les i poemes traduïts a l'alemany, una labor molt destacable. Ara però, aquesta és també la feblesa del treball. La dificultat de localitzar visualment moltes d'aquestes obres, especialment les més antigues, presents només en alguna biblioteca universitària, ha estat la causa que l'autor hagi hagut de limitar-se a emprar fonts de documentació sense l'accés físic a les obres, amb la qual cosa s'ha generat la fossilització d'una sèrie d'errors bibliogràfics.

La classificació genèrica «assaig i prosa diversa» és ben qüestionable. S'hi inclou la traducció d'un manifest, com el del catalanouruguaià Joaquim Torres-Garcia (p. 185), fragments de prosa diversa, però gairebé cap traducció assagística relacionada amb la literatura. Entre el miler de poemes o fragments poètics que s'hi inclouen apareixen també les traduccions de lletres de cançons (fins a quin punt la lletra d'una cançó pot ser considerada poesia?), com per exemple «Per primer cop» (p. 185) de La Trinca, publicada al recull *Diguen no – Sagen wir nein!* (1979).

Algun oblit és important, com totes les traduccions de l'aplec *Mallorca! Eine literarische Einladung* (2000), a cura de Margit Knapp, publicat a l'editorial Wagenbach de Berlín, en la qual s'in-

clouen versions alemanyes d'autors ja traduïts, com ara Maria-Antònia Oliver, Carme Riera o Baltasar Porcel, però també autèntiques primícies com ara Miquel Bauçà o Margalida Pons.

Tot plegat, aquesta *Bibliografia de la literatura catalana en versió alemanya* és una bona brúixola orientativa que haurà de completar-se en un parell d'anys gràcies a l'allau de traduccions que, esperem, promourà la Fira de Frankfurt de 2007.